

Anvisningar om statsbidrag till regioner i syfte att stärka hälso- och sjukvårdens beredskap

Syftet med statsbidraget är att regionerna ska genomföra åtgärder för att stärka hälso- och sjukvårdens beredskap så att hälso- och sjukvårdsverksamhet kan upprätthållas under höjd beredskap. Läs anvisningarna innan ni ansöker om bidraget.

Statsbidraget regleras i förordning (2023:489) om statsbidrag till regioner för hälso- och sjukvårdens beredskap, nedan kallad förordning (2023:489).

Begrepp

Med *hälso- och sjukvård* avses i förordning (2023:489), sådan verksamhet som en region ansvarar för enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30).

Med *höjd beredskap* avses antingen skärpt beredskap eller högsta beredskap.¹ Skärpt beredskap kan ske vid till exempel krig eller konflikter i Sveriges närområde, eller om läget i omvärlden allvarligt påverkar vårt land eller hotar vår säkerhet och självständighet. Vid högsta beredskap är Sverige i krig. Regeringen kan besluta om höjd beredskap för att stärka Sveriges möjligheter att försvara sig.²

Bakgrund

Riksdagen beslutade 2020 att anta försvarspropositionen ”Totalförsvaret 2021–2025”, som innebär att både det civila och det militära försvaret ska stärkas. Regioner är centrala aktörer i arbetet med att stärka och utveckla det civila försvaret. Mellan 2018 och 2023 fick regioner medel för detta ändamål utifrån överenskommelser mellan staten³ och SKR om hälso- och sjukvårdens arbete med civilt försvar. Från och med 2024 ersätts överenskommelser mellan staten och SKR med den aktuella förordningen om statsbidrag. Ett nytt försvarsbeslut förväntas i början på 2025 vilket kan innebära vissa förändringar på det civila försvarets inriktning för kommande försvarsperiod.

Statsbidragets storlek

Statsbidraget fördelas under förutsättning att Riksdagen beviljar medel för ändamålet. Bidragets storlek fastställs i regleringsbrev som beslutas under december månad.

¹ 1 § andra stycket andra meningen lagen (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap.

² Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Om höjd beredskap och krig, Krisinformation.se

³ Socialdepartementet

Vilka kan söka statsbidraget?

Statsbidraget kan sökas av regioner.

Vad kan regionerna söka statsbidrag för?

Statsbidrag kan sökas för kostnader för de förberedande åtgärder som behövs för verksamheter inom hälso- och sjukvård så att dessa verksamheter kan upprätthållas under höjd beredskap. Statsbidraget kan även sökas för åtgärder inom krisberedskap som leder till att verksamheterna kan upprätthållas under höjd beredskap. Åtgärder i samband med en inträffad händelse ska dock inte finansieras med statsbidraget.

Kostnader för personal

Statsbidrag kan sökas för lönekostnader för personal som arbetar inom de fem nedanstående områdena för att stärka hälso- och sjukvårdens verksamhet under höjd beredskap. Statsbidraget kan även sökas för kostnader för personal som arbetar med att stärka hälso- och sjukvårdens förmågor under höjd beredskap, exempelvis säkerhetschef, beredskapssamordnare, säkerhetssamordnare eller motsvarande.

Statsbidraget ska endast bekosta den del av en tjänst som avser arbete med att stärka hälso- och sjukvårdsverksamhetens upprätthållande under höjd beredskap.

Övriga kostnader

Statsbidraget kan även sökas för övriga kostnader för arbetet inom de fem nedanstående områdena. Här ingår exempelvis kostnader för köpta tjänster, konsultervode och administrativa kostnader. Även i fråga om sådana kostnader ska bidraget endast bekosta den del som avser arbete med att stärka hälso- och sjukvården under höjd beredskap.

Områden och åtgärder

Statsbidrag kan sökas för kostnader för åtgärder inom ett eller flera av följande fem områden:

1. Personalförsörjning

- Arbete med krigsorganisation och personalförsörjning (inkluderat samverkan med exempelvis privata aktörer eller frivilliga försvarsorganisationer kring personalförsörjning, avtal, leveransförmåga m.m.).⁴
- Kartläggning och analys av personalbehov och övriga förutsättningar av särskild vikt för totalförsvaret.⁵

2. Samverkan och ledning

- Att genomföra kunskapshöjande insatser och att stärka förmågan att bedriva samverkan och ledning under höjd beredskap. Här ingår bland

⁴ Stöd för hur arbetet kan utföras finns i MSBs vägledning Rätt person på rätt plats. <https://www.msb.se/sv/publikationer/ratt-person-pa-ratt-plats--vagledning-for-krigsorganisation-och-krigsplacering/>

⁵ Kommittédirektiv 2023:116 *En långsiktig hållbar personalförsörjning av det civila försvaret. (sid 7-8)*

annat särskild sjukvårdsledning, samt medverkan i aktörsgemensam samverkan om inriktning och samordning av det civila försvaret.

- Planeringen av samverkan och ledning under höjd beredskap⁶.

3. Beredskapsplanering

- Planering för att stärka förmågan att kunna hantera större, långdragna allvarliga händelser i en krigssituation.
- Genomföra risk- och sårbarhetsanalyser, kontinuitetsplanering samt beredskapsplaner med koppling till höjd beredskap.
- Regioners deltagande i planeringen av totalförsvaret på lokal, regional, högre regional och central nivå. I detta ingår att samverka med aktörer som Socialstyrelsen, Försvarmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), civilområdesansvariga länsstyrelser, länsstyrelser, kommuner och andra berörda aktörer.

4. Hantering av masskadehändelser

- Arbete och åtgärder för att stärka förmågan att hantera händelse med många skadade eller sjuka, exempelvis utifrån underlag om nyckeltal och dimensionerade målbilder för höjd beredskap⁷.
- Fortsatt arbete och implementering av regionala masskadeplaner⁸.

5. Utbildning och övning

- Kompetensutveckling, utbildning och övning som stärker hälso- och sjukvårdens och dess stödfunktioners förmåga under höjd beredskap.
- Medverkan i de övningar som Socialstyrelsen anordnar för att stärka beredskapen och förmågeutvecklingen inom hälso- och sjukvården för att sjukvården ska kunna lösa sina uppgifter under höjd beredskap.
- Kostnader för personal som deltar i utbildning eller övning som syftar till att höja kompetensen att hantera traumavård i krig.
- Utbildning och övning tillsammans med upphandlande utförare av verksamhet inom hälso- och sjukvård i de fall dessa åtgärder inte regleras i avtal mellan den privata utföraren och regionen.
- Utbildning och övning med andra aktörer, exempelvis kommuner för att stärka hälso- och sjukvården under höjd beredskap.

Övriga områden

Statsbidrag kan även sökas för kostnader för åtgärder inom andra områden som är prioriterade för regionens arbete med hälso- och sjukvårdens beredskap i syfte att verksamheter kan upprätthållas under höjd beredskap.

⁶ <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2020-1-6569.pdf>

⁷ Nyckeltalsberäkningar och dimensionerande målbilder för hälso- och sjukvårdens planering för civilt försvar, Socialstyrelsen 2023.

⁸ Stärkt nationell och regional förmåga vid masskadehändelser, Socialstyrelsen 2024.

Statsbidrag till privata aktörer

Statsbidrag kan sökas för kostnader:

- till utbildning och övning tillsammans med av regionen upphandlade utförare av verksamhet inom hälso- och sjukvård.
- för planering tillsammans med de upphandlade utförarna ifråga om personalförsörjning, hantering av maskadehändelser, beredskapsplanering samt samverkan och ledning för att stärka hälso- och sjukvårdens beredskap som resulterar i att regionens hälso- och sjukvårdsverksamhet kan upprätthållas under höjd beredskap.

Det är regionen som mottagare av bidrag som ansvarar för redovisning och utvärdering enligt 12 § i förordning (2023:489), samt för att återbetala statsbidrag som inte har använts i enlighet med beslut enligt 15 § i förordning (2023:489).

Socialstyrelsens prioritering om bidraget blir översökt

Om statsbidraget blir översökt kommer Socialstyrelsen att prioritera personalkostnader samt arbete med åtgärder inom de fem utpekade områdena (personalförsörjning, samverkan och ledning, beredskapsplanering, hantering av maskadehändelser och utbildning och övning).

Kostnader som inte omfattas av statsbidraget

- Kostnader som sjukvårdshuvudmannen redan ansökt om inom ramen för investeringsprogrammet Sjukvårdens säkerhet i kris och krig (SSIK)⁹
- Arbete med krisberedskap som inte har betydelse för höjd beredskap
- Investeringar och utrustning avseende regionens ledningsplats. För regionala ledningsplatser finns möjlighet att söka medel för en del av kostnaden från MSB i särskild ordning¹⁰
- Kostnader och inköp av sjukvårdsprodukter i samband med hantering av händelser
- Inköp av sjukvårdsprodukter¹¹ och utrustning för lagerhållning
- Generellt säkerhetsarbete, till exempel lås och larm, som inte är särskilt kopplat till det säkerhetsskydd som krävs för arbetet med civilt försvar
- Tjänsteman i Beredskap (TiB).
- Regionens kostnader för att stärka beredskapen för att upprätthålla regionens ansvar för tandvård enligt tandvårdslagen (1985:125) ingår inte i förordning (2023:489)

Statsbidraget ska inte bekosta del av tjänst eller åtgärder för vilka regionen mottagit statsbidrag från andra myndigheter, till exempel åtgärder som bekostas

⁹ För mer information se SSIKs hemsida: <https://statsbidrag.socialstyrelsen.se/regioner/hoja-driftsakerheten-pa-halso--och-sjukvardens-fastigheter/>

¹⁰ <https://www.msb.se/>

¹¹ Det som avses med sjukvårdsprodukter enligt 2 kap 8§ hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)

genom ersättningen från regionernas överenskommelse om krisberedskap och civilt försvar.

När behöver Socialstyrelsen ha er ansökan?

Ansökan ska ha kommit in till Socialstyrelsen senast den 12 november 2024.

När kan ni använda statsbidraget?

Socialstyrelsen betalar ut beviljat statsbidrag under 2025 och det avser kostnader för åtgärder som genomförs 1 januari - 31 december 2025.

Villkor för statsbidraget

Förutsättningarna för statsbidraget anges i förordning (2023:489) om statsbidrag till regioner för hälso- och sjukvårdens beredskap. Statsbidrag får lämnas inom hälso- och sjukvårdsverksamhet.

En ansökan om bidrag ska innehålla

1. Den eller de åtgärder (områden) för vilka bidrag söks
2. en övergripande tidsatt plan för arbetet,
3. uppgift om beräknade kostnader för att genomföra åtgärderna,
4. uppgift om sökt belopp, och
5. övriga upplysningar som behövs för att pröva ansökan.

Bidrag får inte ges till en region som har beviljats annat offentligt stöd för samma åtgärd, 6 § förordning (2023:489).

Hur gör ni ansökan?

Ansökan görs via Socialstyrelsens e-tjänst, eventuella bilagor kan bifogas i e-tjänsten. Läs mer om e-tjänsten i faktarutan:

Vägledning för ansökan via e-tjänst

Innan ni ansöker om bidraget behöver behörig företrädare (eller en person med fullmakt från denne) ansöka om att bli ombud. Tänk på att vara ute i god tid för att ansöka om att bli ombud. Beräknad handläggningstid är en månad.

► Läs mer om ombudsansökan

Efter att er ombudsansökan beviljats kan ni ansöka om statsbidraget via e-tjänsten. Ni ansöker via webbformuläret som ni hittar genom att klicka på ”Ansök nu” för det specifika bidraget som ni hittar under rubriken ”öppna utlysningar” i inloggat läge.

Kom ihåg att ladda upp och spara de bilagor som Socialstyrelsen begär i e-tjänsten.

Vad gäller vid hinder mot utbetalning, återbetalning och återkrav av bidrag?

Socialstyrelsen får besluta att ett beviljat bidrag helt eller delvis inte ska betalas ut om det finns grund för återbetalning enligt 15 § förordning (2023:489).

En region som tagit emot statsbidrag enligt förordning (2023:489) är återbetalningsskyldig om:

1. bidraget har lämnats felaktigt eller med för högt belopp,
2. bidraget helt eller delvis inte har använts eller inte har använts för de syften som det har lämnats för,
3. mottagaren inte har lämnat en sådan redovisning som avses i 12 § förordning (2023:489), eller
4. villkor i beslutet inte har följts.

Socialstyrelsen får besluta att helt eller delvis avstå från återkrav om det finns särskilda skäl för det.

Vad gäller för återrapportering av statsbidrag?

Återrapportering

Socialstyrelsen kommer under 2026 utvärdera statsbidraget. I samband med detta kommer Socialstyrelsen att begära in uppgifter om vilka åtgärder ni har genomfört.

Därför är det viktigt att ni dokumenterar vilka åtgärder ni inför och vilka resultat de ger. Mer information om redovisningen kommer på statsbidragets hemsida under 2025.

Kontakt

Frågor om statsbidraget (ansökan och uppföljning) skickas till funktionsbrevlåda; statsbidrag.beredskap@socialstyrelsen.se.